

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

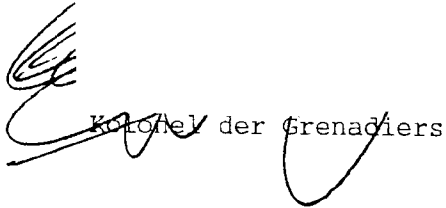
- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/3414	03 september 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 63/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/3414, d.d. 03 september 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

63/92

(Afgesloten 031200 SEP 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven ook na de Londense vredesconferentie voortduren. Bij Sarajevo zouden de Serviërs terrein hebben moeten prijsgeven aan de Moslims en Kroaten. Er zijn aanwijzingen dat dit verband houdt met het feit dat de verdedigers sinds kort de beschikking hebben gekregen over nieuwe zware wapens. Over de herkomst hiervan bestaat echter geen duidelijkheid. Overigens zijn bij recente beschietingen op Sarajevo vijf VN-militairen gewond geraakt. Zoals bekend hebben de Serviërs hun tegenstanders reeds diverse malen ervan beschuldigd te proberen de VN-vredesmacht bij de gevechten te willen betrekken door in de onmiddellijke omgeving van de VN-bases stelling te nemen.

De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, heeft eerder deze week verklaard dat de Servische zware artillerie rond Sarajevo met ingang van vandaag op elf (geheime) plaatsen zal worden geconcentreerd en onder VN-toezicht zal worden geplaatst. Volgens Karadzic zullen deze stukken niet meer worden gebruikt, zelfs niet in reactie op provocaties. Een lokale Servische commandant stelde echter dat de Serviërs zich het recht voorbehouden om, met goedvinden van de VN, de betreffende artillerie te blijven gebruiken om zichzelf te verdedigen.

Ook bij Gorazde was sprake van militaire successen van de Moslims en Kroaten. Dezen zouden zelfs door de linies van de Serviërs om de stad zijn heengebroken, zodat dezen gedwongen zouden zijn zich terug te trekken. Het vermoeden bestaat dat de aankondiging van Karadzic vorige week dat zijn eenheden het beleg van Gorazde zouden opgeven geen gebaar van goede wil was, maar door de militaire situatie werd opgelegd. Overigens zal vandaag een nieuwe poging worden gedaan om Gorazde te voorzien van hulpgoederen, nadat eerdere pogingen door de gevechten onmogelijk waren gebleken.

In het algemeen bestaat de indruk dat de inzetbaarheid van de Servische eenheden in Bosnië-Herzegovina afneemt. Zo zijn recentelijk maatregelen aangekondigd tegen Bosnische Serviërs die zich aan de gevechten in Bosnië-Herzegovina hebben onttrokken door naar Servië te vluchten. Ook de aankondiging dat de "autonome Servische districten" zullen worden afgeschaft kunnen hiermee verband houden, aangezien de aan deze districten ondergeschikte para-militaire organisaties zich vaak onafhankelijk opstellen van het centrale Bosnisch-Servische gezag. Het is denkbaar dat de Servische autoriteiten zich positiever zullen opstellen ten opzichte van internationale bemiddelingspogingen in de hoop erkenning te verwerven voor hun militaire veroveringen vóórdat de militaire situatie zich in hun nadeel zal ontwikkelen.

Overigens was er in het noordelijke Bosnisch-Kroatische grensgebied sprake van een Servisch offensief. Dit zou zijn ondersteund door vliegtuigen van de Bosnisch-Servische luchtmacht, waarvan één door de Kroatische luchtverdediging zou zijn neergeschoten. De Serviërs zeggen de plaats Kostres te hebben veroverd en daarmee de aanvoer vanuit Kroatië ten behoeve van de Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina te hebben afgesneden. De EG-waarnemersmissie heeft gemeld dat aan de overzijde van de grens, in UNPA-west, sprake is van een concentratie

van Kroatische eenheden. Zelfs zouden enkele Kroatische brigades hun in het kader van het VN-vredesplan overeengekomen demobilisering hebben onderbroken.

Vorige week hebben Bosnisch-Servische gevechtsvliegtuigen een aanval uitgevoerd op de wapenfabriek in Bugojno in het door Kroaten gedomineerde deel van Bosnië-Herzegovina. Deze fabriek was begin dit jaar tijdens gevechten reeds ernstig beschadigd. Zoals gemeld was onlangs ook de wapenfabriek in Travnik doelwit van een Servische luchtaanval. Dit wijst erop dat de Serviërs beogen de produktie van wapens ten behoeve van Moslims en Kroaten onmogelijk te maken. Dezen zouden dan, gezien het internationale wapenembargo op de voormalige Joegoslavische deelstaten, afhankelijk zijn van smokkel of verovering van materieel.

De afgelopen dagen zijn meermalen VN-hulpkonvoeien gevolgd door Bosnisch-Servische vliegtuigen. Dit houdt mogelijk verband met Servische beschuldigingen dat dergelijke konvoeien niet alleen hulpgoederen aanvoeren, maar ook Moslims en Kroaten voorzien van wapens. Wellicht willen de Servische leiders door middel van deze vluchten nagaan of een dergelijke militaire bevoorrading inderdaad plaatsvindt.

Volgens het Kroatische persbureau HINA heeft Karadzic in een brief aan de Servische president Milosevic gewaarschuwd dat de Servische eenheden in Bosnië-Herzegovina een eigenmachtige oorlog voeren. Volgens deze brief zou de bevelhebber van de Servische eenheden, de voormalige JNA-generaal Mladic, beogen de politieke macht in de "Servische republiek" van Karadzic over te nemen. Hoewel zeker sprake is van autonoom optreden van Servische eenheden in Bosnië-Herzegovina, zijn er geen aanwijzingen dat Mladic samenzweert tegen Karadzic. De betreffende melding is vermoedelijk een poging van de Kroatische propaganda om verdeeldheid te zaaien tussen Karadzic, Mladic en Milosevic.

In de Kroatische pers is tevens gemeld dat Kroaten en Moslims in Bosnië-Herzegovina overeenstemming hebben bereikt over de vorming van vier "territoriale eenheden" in die republiek, die de onderlinge invloedssferen moeten afbakenen. Het is echter onwaarschijnlijk dat de Bosnische Moslims, die de politieke of administratieve opdeling van Bosnië-Herzegovina afwijzen, zouden instemmen met een dergelijke bilaterale overeenkomst. Vermoedelijk dient de melding te worden gezien tegen de achtergrond van het Kroatische streven naar opdeling van Bosnië-Herzegovina en dient zij vooral propagandistische doeleinden.

De Kroatische Verdedigingsraad (HVO), het opperbevel van de Kroaten in Bosnië-Herzegovina, heeft geprotesteerd tegen de benoeming van een Kroatische generaal in een Bosnisch regionaal commando. Deze zegt lid te zijn van de HVO, maar maakt volgens de HVO-leiding deel uit van een door de Moslims opgezette tegenorganisatie die zich eveneens HVO noemt. Dit dispuut houdt verband met het feit dat de officiële HVO op grond van de Kroatische steun aan de Bosnische militaire inspanningen aanspraak maakt op een belangrijker aandeel in de, momenteel feitelijk door Moslims gedomineerde, leiding van de Bosnische strijdkrachten. In dat kader eist de HVO onder meer het recht op zelf Kroatische generaals in de Bosnische Generale Staf te mogen benoemen, hetgeen afbreuk doet aan het nominale opperbevel van het Bosnische presidium. De laatste tijd zijn er steeds meer aanwijzingen van strijd tussen Moslims en Kroaten, met name in gebieden waarin de Kroaten in de meerderheid zijn.

Overigens heeft de Servische pers onlangs gemeld dat een prominent Moslim-lid van het Bosnische presidium, Abdic, is verdwenen. De suggestie werd gewekt dat Abdic op last van president Izetbegovic zou zijn geliquideerd in verband met het feit dat Abdic een meer gematigde koers voorstaat en meer populariteit geniet dan Izetbegovic zelf. Dit bericht kan echter niet bevestigd worden en

maakt vermoedelijk deel uit van Servische propagandaberichten die Izetbegovic ervan beschuldigen een fundamentalistisch-islamitische staat te willen vestigen in Bosnië-Herzegovina.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken van de "Servische republiek" heeft een lijst opgesteld van (Servische) functionarissen die zich schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdaden en schendingen van de mensenrechten. Mogelijk dient dit ter voorbereiding van showprocessen met als doel het aanzien van de Bosnische Serviërs te verbeteren.

Internationale vredesinspanningen

Vandaag zal in Genève een eerste ontmoeting plaatsvinden tussen de beide voorzitters van de Joegoslavië-conferentie (Vance namens de VN, Owen namens de EG). Deze conferentie zal aldaar de in Londen aanvaarde principes uit zal moeten werken tot een alomvattende vredesregeling. Tevens vindt de eerste bijeenkomst plaats van de stuurgroep van de conferentie, die zes werkgroepen zal instellen. Naar verwachting zal het werk van de conferentie slechts langzaam vorderen en zal het resultaat sterk afhankelijk zijn van de militaire situatie in Joegoslavië.

Servië/Montenegro

In verband met de eerder gemelde onenigheid tussen federaal premier Panic en de Servische president Milosevic tijdens de Londense conferentie is in het federale "Joegoslavische" parlement een motie van wantrouwen ingediend tegen Panic. Deze heeft zich, in tegenstelling tot Milosevic, voorstander betoond van verregaande Servische concessies en zou daarmee zijn mandaat te buiten zijn gegaan. De motie is ingediend door leden van de Servische Socialistische partij van Milosevic en van de Radikale Partij van de ultra-nationalistische oppositieleider Seselj. Volgens grondwettelijke bepalingen kan op zijn vroegst vandaag over de motie worden gestemd.

Hoewel Panic vermoedelijk een marionet van Milosevic is, die door middel van opmerkelijke gebaren probeert het internationale isolement van "Joegoslavië" te doorbreken, heeft hij met recente gebaren wrevel gewekt bij partijleden van Milosevic. Met name zijn uitspraak dat Milosevic zal moeten aftreden als hij niet met het Londense vredesplan instemt, zal hierbij een rol hebben gespeeld. Mogelijk onder invloed van een televisierede waarin Panic zich enkele dagen geleden verweerde tegen de kritiek op zijn opstelling en beloofde geen Servisch gebied te zullen afstaan, heeft de leiding van de Socialistische Partij inmiddels echter haar afgevaardigden afgeraden de motie te steunen. Dit wijst erop dat Milosevic van mening is dat Panic nog steeds een nuttige functie kan vervullen bij het totstandbrengen van de door hem nagestreefde internationale erkenning van "Joegoslavië".

Het is overigens opmerkelijk dat Panic, tijdens een inspectietocht op de Adriatische Zee met de eveneens Panic geheten CGS van de JNA, aan de dood ontsnapt is toen zijn schip plotseling zonk. Gezien de snelheid van het zinken en het feit dat de radio eveneens uitviel, is het niet uitgesloten dat er sprake is van sabotage. Het is echter niet duidelijk wie daarvoor verantwoordelijk is en tegen welk van beide functionarissen deze daad gericht zou zijn geweest.

Het (pro-)Servische persbureau TanJug heeft gemeld dat de Servische inflatie op jaarbasis in augustus was opgelopen tot 7608%. Er is sprake van groeiende tekorten en toenemende werkeloosheid in Servië. Deze zijn gedeeltelijk toe te schrijven aan de internationale sancties tegen "Joegoslavië", maar deels ook aan de ondoelmatige economische regeringspolitiek van de afgelopen jaren. Onder

invloed van deze situatie is een groeiend aantal uitingen van onvrede vast te stellen. Er zijn echter nog geen aanwijzingen dat de sancties op korte termijn zullen leiden tot een ingrijpende koerswijziging van de Servische regering.

De Moslim-bevolking in het westen van Montenegro heeft bezorgdheid geuit over het optreden van Servische militieën uit Bosnië-Herzegovina, die de onderlinge grens overschrijden en ook in Montenegro Moslims onderdrukken. In verband hiermee zouden reeds honderdduizenden Moslims uit het aan de Servisch-Montenegrijnse grens gelegen Sandzak-district zijn gevlucht. Zelfs de Montenegrijnse president Bulatovic heeft de vrees geuit dat Servische nationalistische destabielisering van delen van Montenegro beogen. Deze kwestie zou de latente spanningen tussen de traditionele bondgenoten Servië en Montenegro kunnen verscherpen.

Kroatië

in Kroatië heeft melding gemaakt van een "aanval" met een handgranaat op missieleden op enkele kilometers ten westen van Dubrovnik. Gezien de lokatie en de aard van het wapen moet sprake zijn van een opzettelijke aanval van de kant van Kroatische troepen. Volgens was vorige week in dezelfde streek reeds sprake van een vergelijkbaar incident. Vermoedelijk houden deze gebeurtenissen verband met de Kroatische opvatting dat de EG-missie en UNPROFOR onvoldoende bijdragen aan het herstel van het Kroatische gezag over de door Serviërs beheerste delen van Kroatië.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven doorgaan en lijken zich momenteel in het nadeel van de Serviërs te ontwikkelen. Aangezien dit mogelijk mede het gevolg is van een verminderde inzetbaarheid van de Serviërs, is het denkbaar dat dezen zich positiever zullen gaan opstellen met betrekking tot de internationale vredesinspanningen in de hoop hun militaire veroveringen te kunnen consolideren. Het is echter evenmin uitgesloten dat de Kroaten en Moslims door gebrek aan wapens en door groeiende onderlinge onenigheid zullen worden gedwongen hun tegenoffensieven beperkt te houden.

Ondanks toenemende economische problemen zijn er nog geen aanwijzingen dat Servië door de groeiende tekorten en onvrede onder de bevolking zal worden gedwongen tot een ingrijpende koerswijziging.

Er is sprake van onrust over het optreden van Servische gevechtsgroepen uit Bosnië-Herzegovina tegen Moslims in het westen van Montenegro. Dit kan de latente spanningen tussen Servië en Montenegro verscherpen.

In Kroatië worden aanslagen gemeld op de EG-waarnemersmissie, die vermoedelijk verband houden met de Kroatische mening dat de missie en UNPROFOR onvoldoende bijdragen aan het herstel van het Kroatische gezag over de "Servische" gebieden.